

Hvítanes 150 ár

Í samband við hátíðarhaldið á Hvítanesi 14.-16. august 1987 hava nógv fólk boðað frá luttøku.

Í samband við, at Hvítanes er 150 ár, verður skipað fyri ymiskum tiltøkum í bygdini 14.-16. aug. 1987. M.a. verður døgurði fyri innbodnum, sum tó, vegna hølustrupulleikar, fer fram í Tórshavn. Boðin til hetta borðhald eru:

— Fólk fødd á Hvítanesi og barnvaksin á Hvítanesi og børn teirra.

— Fólk búsitandi á Hvítanesi og foreldur teirra.

— Fólk, ið hava búð á Hvítanesi og hava eitt ávist tilknýti til Hvítanesar.

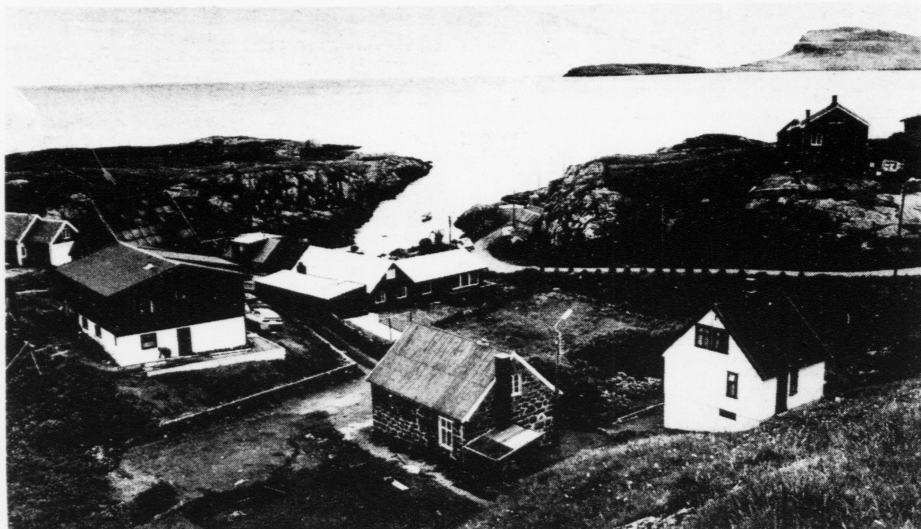
— Onnur fólk, sum hava eitt ávist tilknýti til Hvítanesar, t.d. lærarar/lærarinnur.

Flest øll hava svarað, og hevdin eisini fingið fráboðan frá fólki, sum av ókunnleika ikki vórðu boðin við í fyrsta umfari. Tiltakið hevur væl størri áhuga enn væntað var í fyrstani.

Í samband við hátíðarhaldið verður givin út litil bók — eitt føðingardagsrit — við heitinum «NYBYLI — Hvítanes 150 ár». Janus Mohr, sum fyrr hevur givið úr «Liv og Lutir — Frásagnir úr Hoyvik og av Hvítanesi», hevur verið so beinasamur at leggja bókina til rættis. Í føðingardagsritinum eru fleiri greinar eftir Janus Mohr um niðurstøfuólkið á Hvítanesi. Eitt minnisbrot um skúlagongina á Hvítanesi eftir Karsten Hoydal er eisini við. Tórs-

havnar Býráð figgjar útgávu av føðingardagsritinum, sum eina byrjan til eina bygdarsøgu um Hvítanes, sum Tórs-havnar Býráð gevur út um 1 1/2 - 2 ár. Í allar mátar hevur fyrireikingarnevndin á Hvítanesi fingið góðan stuðul frá Tórshavnar Býráð, bæði tá talan er um friðkan av bygdini og sjálvt hátíðarhaldið.

Ein litil framsýning av lutum og myndum verður í skúlanum á Hvítanesi. Myndirnar eru fyrri tað mesta persónsmyndir. Í

hesum sambandi kann verða nevnt, at higartil er einans funnin ein mynd av einum av niðurstøfuólki-

unum (Jákup, faðir Sámál á Tanganum, Jákup doyði 25/4-1889). Fleiri av niðurstøfuólkunum vóru á livi,

sum møguliga hava myndir av 1. og 2. ættarliðnum á Hvítanesi.

Kvinnuútbúgving fyllir 200 ár

Tað er ljósmøðraútbúgvingin, sum í ár kann halda 200 ára dagin, síðan hon kom í gildi. Dagurin hevur verið hátíðarhildin bæði í Føroyum og Danmark.

Longu í 1673 skuldu danskar ljósmøður gjøgn-um eitt slag av roynd: myndugleikarnir vildu tryggja sær, at viðkomandi var »en god og kristen Quinde«.

Í 1714 lýsti Fríðrikur tann Fjórði ta fyrstu ljósmøðralógina í Danmark. Í 1776 kom tann fyrsta lærbókin fyri ljósmøður, og so — í 1787 — kom Danmarkar fyrsta ljósmøðra-útbúgving.

Ein av orsøkum til, at henda útbúgving kom í lag, var tann, at myndugleikarnir ynsktu at hækka fólkatálið. Til dømis grem-

ur politimeistarin í Keypmannahavn seg í 1701 í brævi til býarstýrið um »den Uorden, som med Jordemødrene overalt foregaar, særlig i København, idet at mellem gemene Folk en del Quinder dertil lader sig bruge, som der af lidet eller intet forstaa, hvorover megen Ulempe forefalder og mange uægte Fødsler derved fordølges«.

Ikki var vælvilin stór frá øllum síðum, tá ljósmøðurnar vildu søkja sær vitan og útbúgving. Í teimum læribókum fyri ljósmøður, sum komu í

1700-talinum, og sum vóru skrivaðar av læknum, verða ljósmøðurnar umtalaðar sum »letsindige og sløve Hoveder«, og um tær ungu, sum lærdu til ljósmøður, verður sagt, at tær høvdu »en Afskye for alvorlig Eftertanke«.

Men tað gekk spakuliga tann rætta vegin. Í 1750 stovnaðu myndugleikarnir »Det frie Jorde-moderhus« í Keypmannahavn. Húsið hoyrði inn undir Fattigvæsenet. Ætlanin við hesum nýggja stovni var, »at letfærdige Quindfolk« (t.e.

Framhald á síðu 11

